

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1965 - 1966

Ι. ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1965

Α'

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΡΕΥΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1964 ΚΑΙ 1965 ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΑΥΛΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΙΣΤΟΡΙΚΩ ΑΡΧΕΙΩ ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΣ ΧΑΝΙΑ

ΥΠΟ Γ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ

Εἰς τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κρήτης εἰς Χανιά εὐρίσκεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1963 τὸ σπουδαιοτάτης σημασίας διὰ τὴν ἑν γένει ἱστορίαν τῆς νήσου ἀρχεῖον τοῦ Παύλου Γ. Βλαστοῦ (1836-1926), κατατεθὲν ἑνταῦθα ὑπὸ τοῦ κληρονόμου του Γεωργ. Ἰ. Βλαστοῦ ἐκ Ρεθύμνης¹. Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ 94 τόμων, χειρογράφων, καὶ ἐκ μικροῦ ἀριθμοῦ βιβλίων.

Ὁ Παῦλος Γ. Βλαστός, κατὰ σημείωσιν τοῦ ἰδίου τῷ 1859 ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 20 χειρογράφου, ἐγεννήθη εἰς Βυζάρι τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου Ρεθύμνης τὴν νύκτα τῆς 29 πρὸς τὴν 30 Ἰανουαρίου 1836, ἀνετράφη δὲ εἰς Ρέθυμνον ὅπου καὶ παρέμεινε κατόπιν κατὰ τὸν περισσότερον χρόνον τοῦ βίου του μέχρι τοῦ θανάτου του τὴν 29 Ἀπριλίου 1926. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἔτυχε οὕτω τῆς παιδείας τῆς ἐποχῆς του, ἥτοι τὸ πρῶτον τῆς εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, εἶτα δὲ τῆς εἰς Ἑλληνικὴν Σχολήν. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του διωρίσθη τῷ 1853 ὑπὸ τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας Ρεθύμνου ὡς βοηθὸς τοῦ διδασκάλου Κωνσταντίνου Ψαρουδάκη, εὐφώνως γνωστοῦ καὶ ὡς μουσικοδιδασκάλου. Διδαχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τὴν Βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, προσελήφθη ἀργότερον, τῷ 1858, ὡς ἱεροψάλτης εἰς τὸν ναὸν τῶν Εἰσοδίων, καθεδρικὸν τῆς πόλεως. Μετ' ὀλίγον ὁμως, ἕνεκα τῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (1858) συμβάσης ἀναταραχῆς εἰς τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἐνόπλου συγκεντρώσεως εἰς Μπουτσουνάρια, ἐγγὺς τῶν Χανίων, πρὸς διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς τουρκικῆς διοικήσεως, ὁ Βλαστός ἔφυγεν εἰς τὴν Σμύρνην καὶ Κωνσταντινούπολιν. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν νῆσον τῷ 1860, κατέλαβεν εἰς Ἡράκλειον θέσιν διδασκάλου εἰς τὸ ἐκεῖ Νηπιαγωγεῖον, πρὸς δὲ καὶ ἱεροψάλτου κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν

¹ Βλ. Γ. Κ. Σπυριδάκη, Ὁ Παῦλος Βλαστός (1836-1926) καὶ ἡ λαογραφία τῆς Κρήτης. Κρητικὴ Πρωτοχρονιά, ἔτ. 1965, σελ. 14. (Ἐνταῦθα ἑν σημ. 1 παρατίθεται βιβλιογραφία).

ναὸν τοῦ ἀποστόλου Ματθαίου τοῦ Συναϊτικοῦ Μετοχίου, ἀργότερον δὲ τῷ 1863, εἰς τὸν μητροπολιτικὸν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, διδάσκων συγχρόνως καὶ Βυζαντινὴν μουσικὴν εἰς μαθητὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου καὶ τοῦ Γυμνασίου¹.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866-69 κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας, ὁπόθεν ἐπανελθὼν ἐγκατεστάθη εἰς Ρέθυμνον, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἠναγκάσθη νὰ ἐκπατρισθῇ τῷ 1873 ἔνεκα τῆς ἀπαγωγῆς ὑπ' αὐτοῦ τουρκοκρήσεως νεάνιδος, ὀνόματι Νουριγέ, τὴν ὁποίαν, ἀσπασθεῖσαν τὸν Χριστιανισμόν, ἐνυμφεύθη.

Ἐπιστρέψας τῷ 1881 ἐξελέγη πληρεξούσιος τῆς ἐπαρχίας Ἀμαρίου εἰς τὴν Κρητικὴν Βουλὴν. Ἐκτοτε παρέμεινεν οὗτος εἰς Ρέθυμνον², ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου τῷ 1898 μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ἄφ' ἧς ὁ Βλαστός ἐγκατεστάθη εἰς Ἡράκλειον, γνώστης ἤδη τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐπεδόθη συστηματικῶς εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν Κρητικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ καταγραφὴν τῆς μουσικῆς αὐτῶν εἰς τὴν Βυζαντινὴν παρασημαντικὴν³. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ συλλεκτικὸν ἔργον του ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων ἐξετείνετο ἤδη εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ βίου τοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον πλέον ἐσυστηματοποιεῖ καὶ διὰ περιοδειῶν του εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἡρακλείου (Τεμένους, Γορτύνης καὶ Μαλεβιζίου), πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὰς περιοχὰς Λασιθίου καὶ Μεραμ-

¹ Αἱ πληροφορίες ἐκ σημειώματος ὑπὸ τοῦ ἰδίου εἰς τὸ χειρ. ὑπ' ἀρ. 37, σελ. 504 σημ. 1 καὶ ἐκ βιογραφίας αὐτοῦ, δημοσιευθείσης εἰς τὴν ἔφημ. «Φόρμυξ», περ. Β', ἔτ. Δ' (ΣΤ), ἀρ. 1-2 (1908), σελ. 1-2.

² Κατὰ τὸ ἔτος 1889 ἔνεκα τῆς ἐκρύθμου καταστάσεως εἰς τὴν Κρήτην κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ 1898.

³ Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 6 χειρογράφον, περιέχον μουσικὴν ὕλην, σημειώνει ὁ ἴδιος ὡς τόπον καὶ ἔτος καταρτίσεως αὐτοῦ «Ρέθυμνον 1860». Ἡ χρονολογία αὕτη δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, ἐὰν θεωρηθῇ ὅτι ἐτέθη πρὸ τῆς μεταβάσεώς του εἰς Ἡράκλειον ἢ ἀργότερον κατὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ χειρογράφου ἐν Ρεθύμνῳ, ὅτε οὗτος τὸ ἐχρονολόγησεν εἰς τὸ 1860, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ ἔτος τῆς περισυλλογῆς τῆς ὕλης.

Ζήτημα πραγματικῆς χρονολογίας τίθεται καὶ διὰ τὰ χφα ὑπ' ἀριθμ. 9, 14, 15, 21, 37, 38, 39, 81, 82, 83, 85 εἰς τὰ ὅποια ἀναγράφεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Βλαστοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου ἐν ἀρχῇ ἡ χρονολογία «Ρέθυμνον 1850». Εἰς τὸ χειρογράφον π.χ. ὑπ' ἀρ. 9 εἰς τὸ ὁποῖον περιέχεται συλλογὴ 4190 μαντινάδων (διστίχων) καὶ γυρισμάτων τραγουδιῶν (ἐκ τῶν δευτέρων τὰ 13σύλλαβα φαίνονται σύνθεσις τοῦ ἰδίου τοῦ Βλαστοῦ) ὑπάρχει ἡ ἐνδειξις «Ρέθυμνον Κρήτης 1850». Ἡ χρονολόγησις τούτης εἰς ἕκτασιν συλλεκτικῆς ἐργασίας, εἰς ἣν περιλαμβάνεται καὶ δημιουργικὴ, εἰς τὸ ἔτος τοῦτο, εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶχεν ἐκτελεσθῇ τότε ὑπ' αὐτοῦ, ἔχοντος ἡλικίαν 15 ἐτῶν· ἐπομένως πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὗτος ἐχρονολόγησεν οὕτω τὰ χειρογράφα ταῦτα ἴσως ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶχεν ἀρχίσει πιθανῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ καταγράφῃ κείμενα τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς Κρήτης.

βέλλου καὶ πρὸς δυσμὰς εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἀμαρίου, Ἀγίου Βασιλείου, Ἀποκορώ-
νου καὶ Σφακιῶν. Οὕτω κατέγραψεν οὗτος οὐ μόνον δημοτικὰ τραγούδια (κείμενα
καὶ μουσικὴν) ἀλλὰ καὶ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ ἐκ παραδόσεως ὕλικου, κοινωνικοῦ καὶ
πνευματικοῦ βίου τοῦ λαοῦ.

Πλὴν τῆς λαογραφίας τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Βλαστοῦ εἰλκυσθῆ ἔξ ἴσου ζωηρὸν
καὶ διὰ τὴν φιλολογίαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν ἀρχαιολογίαν τῆς νήσου, τὴν χλωρίδα,
τὴν γεωλογίαν αὐτῆς καὶ εἰς ἄλλους τομεῖς. Οὕτως ἀσχοληθεὶς ὁ Βλαστός μετ'
ἀφοσιώσεως περὶ πᾶν ὅ,τι εἶχε σχέσιν πρὸς τὴν ἱστορίαν γενικῶς τῆς Κρήτης, κα-
τήρησε διὰ τῆς συγκεντρώσεως καὶ ἐπεξεργασίας τῆς σχετικῆς ὕλης πρὸς τὸν σκο-
πὸν μελλοντικῆς ἐκδόσεως πλουσιώτατον ἀρχεῖον ἐξ 94, ὡς ἐλέχθη, χειρογράφων
τόμων. Ἐκ τούτων εἰς 41, ἀποτελουμένους περίπου ἐξ 26.000 σελίδων, περιέχεται
ἢ συλλεχθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἐπιβλητικὴ εἰς ποσὸν λαογραφικὴ ὕλη. Εἰς τοὺς λοιποὺς
53 τόμους περιλαμβάνεται ποικίλη ἄλλη, ὡς ἀνωτέρω, ὕλη.

Ἡ λαογραφικὴ εἰδικῶς σημασία τοῦ Ἀρχείου τούτου ἦτο γνωστὴ ἀπὸ πολ-
λοῦ ἐκ δημοσιευμάτων, ὡς ἀνωτέρω, εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον τῆς Ρεθύμνης, δὲν
ἦτο ὅμως προσιτὴ ἢ χηρῆς αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον εὐρίσκετο εἰς χεῖρας ἰδιώτου. Ὅθεν
μετὰ τὴν κατάθεσίν του εἰς τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον ἐν Χανίοις ἦτο σκόπιμος ἢ
ἔρευνα εἰς αὐτὸ πρὸς καθορισμὸν τῶν χειρογράφων λαογραφικοῦ περιεχομένου
καὶ οὐνταξίν σχετικοῦ καταλόγου αὐτῶν πρὸς διευκόλυνσιν οὕτω τῆς ἐπιστημονι-
κῆς χρήσεως τοῦ ἀρχείου τούτου ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπεχείρησα, κατόπιν προτάσεώς μου πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν
Ἀθηνῶν καὶ τῆς σχετικῆς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ὑπ' ἀριθμ. 49035/23.6.64,
ἀπὸ τῆς 11-23 Αὐγ. 1964 καὶ συμπληρωματικῶς τῷ 1965 (5-11 Σεπτεμβρίου)
μετ' εἰδικὴν ἄδειαν τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης.

Ἐκ τῆς γενομένης παρ' ἡμῶν ἀναδιφήσεως εὐρέθησαν περιέχοντες λαογρα-
φικὴν ὕλην, ὡς ἦδη ἐλέχθη, 41 τόμοι, οἱ ὑπ' ἀριθμ. 5, 6, 7, 8, 9Α, 11, 12, 14, 15,
16, 17, 18, 19, 20, 21, 27, 28, 31, 32, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 50,
52, 56, 58, 59, 75, 81-86.

Κατὰ κατηγορίας ἢ περιεχομένη εἰς τὰ χειρόγραφα ταῦτα ὕλη ἔχει ὡς ἑξῆς :

I. Γενικά: χφ. 52

II. ΥΛΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

1. Ἐνδυμα, ὑπόδεσις, καλύμματα κεφαλῆς - στολισμὸς (κοσμήματα) : χφ. 27

2. Βίοι :

α) Γεωργικός, ποιμενικός, ναυτικός, μελισσοκομικός : χφ. 37 (σ. 1-302, 931-966)-
χφ. 45 τεύχ. Α'-Β' (γεωργικὸν καὶ ποιμεν. γλωσσάριον)· χφ. 84 τεύχ. ΣΤ'.

β) Κυνήγιον : χφ. 37 (σ. 931-975-976)

3. Βιοτεχνία, ύφαντική: χφ. 37 (σ. 989-1006)

III. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

1. Γέννησις, βάπτισις, παιδίον: χφ. 32 τεύχ. Α' (σ. 1-133)
2. Γάμος: χφ. 75 τεύχ. Β'. 84 τεύχ. Δ'.
3. Τελευτή: χφ. 32 τεύχ. Δ'
4. Κοινωνική δργάνωσις: χφ. 21. 82 τεύχ. Δ'.
5. Λαϊκή λατρεία: χφ. 21 (σ. 645-657). 35 τεύχ. Α'. Β'. Γ'. Δ'. 37 (σ. 319-798. σποράδ.).
6. Παιγνίδια-ἀγῶνες: χφ. 21 (σ. 658-660). 44 (σελ. 630).

IV. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

1. Λαϊκή πίστις, δεισιδαιμονίαι, προλήψεις, λατρεία: χφ. 20 (σ. 80 κ.ἐξ). 21 (σ. 645-657). 37 (σ. 319-930 σποράδ.).
2. Μαγεία: χφ. 20 (σ. 1179-1392). 82 τεύχ. Θ'.
3. Δημόδης Ιατρική: χφ. 37 (σ. 1-302. σποράδ.).
4. Ἀστρολογία καὶ μετεωρολογία: χφ. 37 (σ. 1-798. σποράδ.). 44 (σελ. 625-629 κ.ἐξ.)
5. Μαντική: χφ. 20 (σελ. 1196, 1395-96)
6. Δημόδης ποίησις:
 - α') Τραγούδια (κειμένα): χφ. 14 (τραγ. 372). 15 (309). 16 (55). 17 τεύχ. 8 (10), τεύχ. 9 (14). 18 τεύχ. 1 (269). 19 (137). 32 τεύχ. Α' (55), τεύχ. Β' (2). 35 τεύχ. Γ' (14). τεύχ. Δ' (4). 56 (1). 58 (7). 82 τεύχ. Α' (23), τεύχ. Ε' (12), τεύχ. ΣΤ' (12). 83 τεύχ. Α'-Η' (237). 84, τεύχ. Ε'-Θ'. 85 (594).
 - β') Τραγούδια (παιδικά, νανουρίσματα, ταχταρίσματα): χφ. 14 (τραγ. 138). 32 (σελ. 83-86, 93-94, 97, 103-127).
 - γ') Δίστιχα (κειμένα): χφ. 9 (δίστ. 4190).
 - δ') Γυρίσματα τραγουδιῶν (ἀρκετὰ τούτων σύνθεσις τοῦ Βλαστοῦ): 85 τεύχ. Β'.
 - ε') Στιχοσυγγήματα (ἡμιλόγια): χφ. 15 (8). 19 (22).
7. Μουσική καὶ χοροὶ (Βυζαντ. μουσική γραφή): χειρ. 5 (ἄσμ. 106). 6 (8). 8 (16). 9Α (220). 11 τεύχ. Γ' (18), τεύχ. Δ' (2). 12 (25). 58 (σελ. 40-48, 771-76 (περὶ χορῶν). (σελ. 942-945 ἢ Κρητ. λύρα). 59 (σ. 191-92 Κρητ. χοροί).
8. Παραμύθια: χφ. 14 (παραμ. 2). 28 (παρ. 76). 32 τεύχ. Β' (1).
9. Ἀνέκδοτα: χφ. 17 τεύχ. Ζ'.
10. Δημόδεις παραδόσεις: χφ. 14 (2). 17 τεύχ. Η' (2). 19 (1). 20 (πληροφορίαι καὶ παραδ. περὶ Νεραϊδῶν, Γοργόνας, τελωνίων, καταχανάδων (βρικόλακων), Ἀνασκελάδων, Καλικαντζάρων, φαντασμάτων, στοιχειῶν, ἀσθενειῶν (πανώλους.

- Βραχνᾶ, Διαβόλου, Μοιρῶν, τύχης κλπ.). 39 (πλουσία συλλογὴ ἐν σελ. 1α-474) 82 τεῦχ. Η΄.
11. Παροιμίαι καὶ γνωμικίαι: χφ. 17 φυλλ. 2 (διεσκ. εἰς καθαρεύουσαν). 32 τεῦχ. Γ΄. 38 (σ. α΄-λθ΄, 1-2066). 39 (σ. 2067-3277. Πλουσιωτάτη συλλογὴ παροιμιῶν καὶ γνωμικῶν, κατατεταγμένων κατὰ λήμμα μὲ σχολία ἐρμηνευτικὰ καὶ παραπομπὰς εἰς γραμματειακὰς πηγὰς). 39 (σ. 3291-4031. Παροιμίαι Κρητῶν κατ’ ἐρωταπόκρισιν, ὡς διάλογοι. Παροιμίαι προερχόμεναι ἐκ τῆς Βίβλου καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Παροιμίαι ἀρχαῖαι). χφ. 40-43 (Συλλογὴ παροιμιῶν ἣ ὅποια ἀνακατετάχθη εἰς τοὺς τόμους 38-39). χφ. 86.
12. Αἰνίγματα: χφ. 14 (αἰν. 430). 32 τεῦχ. Β΄ (συλλογὴ, σελ. 1-94. 458 αἰνίγμ.). 82 τεῦχ. Β΄. - Λογοπαίγνια (καθαρογλωσσήματα): χφ. 14 (67). 32 τεῦχ. Β΄. (σελ. 99-140). 82 τεῦχ. Β΄. - Λαϊκὰ προβλήματα: χφ. 14 (34). 32 τεῦχ. Β΄ (σελ. 93-140).
13. Εὐχαί-κατάραι-ῥοκοι-βλασφημίαι-προπόσεις-χαιρετισμοί: χφ. 21. 82.
14. Γλῶσσα: α) Ὄνόματα βαπτιστικά, ἐπώνυμα, παρωνύμια: χφ. 21. 50.
β) Τοπωνύμια: 15 (σελ. 71-77). 45 (σελ. 187-463). 52 (σελ. 11-226).
γ) Γλωσσάριον: χφ. 27 (σελ. 148-304) 44 (σελ. 1-638) 45 τεῦχ. Α΄-Γ΄. 50. 81.
15. Ἐπφδαί: χφ. 14 (ἐπ. 18). 20 (72). 32 τεῦχ. Α΄ (σελ. 130-133, 153 - 156). 82 τεῦχ. Θ΄.

V. Τουρκικὴ λαογραφία: χφ. 19, σελ. 1009-1014 (1 παρὰδ.).

Τῶν λαογραφικῶν περιεχομένων τούτων κατὰ τόμον συνετάχθη κατάλογος ἐκ σελίδων 134, ὁ ὁποῖος κατετέθη εἰς τὸ Κέντρον Ἐρεῦνης τῆς Ἑλλην Λαογραφίας ὡς χειρόγραφον ὑπ’ ἀριθμ. 2890. Εἰς τοῦτον ἀναγράφονται, τιθέμενοι ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, οἱ τίτλοι, ὡς εὐρίσκονται καταγεγραμμένοι ἐν τοῖς χειρογράφοις μετὰ σημειώσεως ἔτι τῶν σελίδων δι’ ἕκαστον θέμα. Ἐντὸς ἀγκυλῶν παρατίθενται συμπληρωματικαὶ πληροφορίαι παρ’ ἡμῶν, σχετικαὶ πρὸς τὴν ὕλην τοῦ χειρογράφου.

Σημειώνομεν ὅτι εἰς τὰ ὡς ἄνω χειρόγραφα περιέχεται πολλαχού καὶ μὴ λαογραφικὴ ὕλη, ἣ ὁποία δηλοῦται εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον, περιλαμβάνονται δ’ ἔτι καὶ ἀντιγραφαὶ μουσικῆς ὕλης καὶ ἄλλης λαογραφικῆς ἐξ ἐντύπων μετὰ βιβλιογραφικῆς μνείας, ἀκόμη καὶ στιχοιργικαὶ συνθέσεις τοῦ Βλαστοῦ, τέλος καὶ ἔντυπα λαογραφικοῦ περιεχομένου, ὡς εἰς τὰ χφα ὑπ’ ἀριθμ. 8, 11 (τεῦχ. Β΄) κ.ἄ.

Εἰς τὰς μουσικὰς καταγραφὰς, πάσας εἰς τὴν Βυζαντινὴν γραφὴν, περιλαμβάνονται, πλὴν τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, ἀρκεταὶ ἰδίαι σχολικῶν ἀσμάτων, πρὸς δὲ καὶ ἄλλαι προσωπικαὶ συνθέσεις αὐτοῦ (βλ. χφα ἀρ. 5, σελ. 1-234. ἀρ. 7, σελ. 1-161. (ἄσμ. 95 ἐξ ὧν 11 δημῶδη). ἀρ. 11, τεύχ. Α΄-Δ΄).

Εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ ἐπιβλητικοῦ καὶ ἀξίου θαυμασμοῦ ἔργου τούτου ὁ Βλαστός εἰργάσθη ἐπὶ ἔτη πολλὰ μέχρι τοῦ θανάτου του μὲ εὐσυνειδησίαν καὶ μέθοδον, σημειῶν κατὰ χώραν τὴν πηγὴν τῆς παρατιθεμένης ὕλης, ἦτοι τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ὁ πληροφορητὴς καὶ τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς του, ἢ, ὅπου παραλαμβάνει ἐκ γραπτῆς πηγῆς, πλήρη βιβλιογραφικὴν ἔνδειξιν αὐτῆς. Ὁ Βλαστός οὕτω δικαίως εἶναι ὁ πρῶτος λαογράφος τῆς Κρήτης, τὸ περὶ οὗ δ' ὁ λόγος Ἀρχεῖον αὐτοῦ, περιλαμβάνον, ὡς ἐλέχθη, ὕλην κυρίως ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, εἶναι πολύτιμον ἀπὸ ἀπόψεως μελέτης τοῦ ἐν γένει πολιτισμοῦ τῆς Κρήτης. Ἐκ τούτου θὰ ἦτο εὐκταία ἢ ἔκδοσις αὐτοῦ κατ' ἐκλογὴν¹, ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἐπιβάλλεται ἡ παρασκευὴ μικροφωτογραφιῶν αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ λαογραφικὸν μέρος, ὑπὸ τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ὥστε νὰ καταστῇ οὕτως εὐχερεστέρα ἡ ἐπιστημονικὴ χρῆσις αὐτοῦ.

¹ Ἐκ τῆς περιεχομένης ὕλης ἐξεδόθησαν ὅσον γνωρίζω :

α') ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Π. Βλαστοῦ :

1) Τὸ κεφάλαιον περὶ γάμου εἰς αὐτοτελὲς βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον : Ὁ γάμος ἐν Κρήτῃ. Ἡθῆ καὶ ἔθιμα Κρητῶν συλλεχθέντα ὑπὸ Παύλου Γ. Βλαστοῦ Κρητός. Ἐν Ἀθήναις 1893, 8ον, σελ. 182.

2) Εἰς τὸ περιοδ. «Φόρμιγξ» ἐν Ἀθήναις, περ. Β', ἔτ. Β' (1906), ἀρ. 17-18, σελ. 6 καὶ 8, πρὸς δὲ εἰς τὸ Μουσικὸν παράρτημα τῆς Φόρμιγγος (περ. Β', ἔτ. Β' [τευχ. Γ'] (6), σελ. 1-11 καὶ 14-16) ἡ μουσικὴ 18 δημοδῶν ἁσμάτων εἰς τὴν Βυζαντινὴν παρασημαντικὴν.

3) Εἰς τὴν συλλογὴν ὑπὸ Ἀντ. Σιγάλα, Συλλογὴ ἐθνικῶν ἁσμάτων, 1880, σελ. 291-341.

4) Δημῶδεις παραδόσεις, ἁσματα καὶ ἐν παραμύθι εἰς τὰ περιοδικά : α) Κρητικὸς Λαός, ἔτ. Α' (1909), σελ. 12-16, 38-44. β) Ραδάμανθυς, τόμ. ΣΤ' (1921), ἀρ. 11, σελ. 6, ἀρ. 12, σελ. 6-7, ἀρ. 13, σελ. 6. τόμ. Ζ' (1922), ἀρ. 22, σελ. 4. γ) Παναθήναια, τόμ. ΚΖ', σ. 85.

β') μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ :

1) Παύλου Γ. Βλαστοῦ, Ὁ Διγενὴς Ἀκρίτας. Ἀρχαῖος γίγας καὶ μέγας ἥρωας τῆς Κρήτης. Περ. «Κρητικὴ Ἑστία», ἔτ. Β' (1951), τευχ. 20, σελ. 9-13 [ἐκ τοῦ χροῦ ὑπ' ἀρ. 31, σελ. 37-42 καὶ ἄλλων].

2) Ὁ ροδάρης. [Βουκολικὸν ποίημα εἰς 2496 ἔνδεκασυλλάβους στίχους, συντεθὲν ὑπὸ τοῦ Π. Βλαστοῦ. Εὐρίσκεται εἰς τὸ χροῦ ὑπ' ἀρ. 17, φυλλάδ. 4 ἐκ σελ. 78]. Δημοσιεύεται εἰς τὸ περ. «Κρητικὴ Ἑστία», χροῦ. ΙΣΤ' (1965) τευχ. 152, σελ. 280-281. [Ἡ δημοσίευσις συνεχίζεται κατὰ τευχος εἰς τὰ ἔτη 1966, 1967].

3) Εἰς τὸ βιβλίον τῆς *Θάλειας Καλλιγιάνη*, Περίπατοι στοὺς τόπους τῶν παραμυθιῶν καὶ τῶν θρύλων. Τί εἶδα, τί ἄκουσα, τί ἔγραψα στὴν Κρήτη. Ἀθήνα 1966. [Εἰς σελ. 26-29 (1 παραδ.) καὶ εἰς σελ. 59-61 (1 παραμύθι)].

R É S U M É

Rapport de recherches effectués aux Archives Paul G. Vlastos dans l'Archive Historique de Crète à Khanià (Crète).

par Georges C. Spyridakis

Paul G. Vlastos est né en 1836 dans le village Byzáριον de la province d'Amariou du département de Rethymnon en Crète et s'occupa pendant toute sa vie et jusqu'à sa mort, survenu à Rethymnon en 1926, de l'étude de l'histoire en général et du folklore de Crète. Dès l'âge de 15 ans, en 1850, il commença à collectionner dans ce but du matériel relatif à l'histoire de Crète (ancienne, moyenâgeuse et moderne), l'archéologie, la littérature, la botanique, la géologie et plus spécialement, il réunissait les éléments traditionnels de la culture crétoise (chansons populaires avec leur musique (il connaissait la notation de la musique byzantine), contes et légendes, proverbes, coutumes, mœurs etc.).

De ce travail systématique de collection et de l'examen du matériel réuni, Vlastos a formé un riche et précieuse archive, qui est composée de 94 tomes manuscrits, dont les 41 contiennent du matériel folklorique.

Cette archive, si important pour la Crète, dont une petite partie seulement a été publiée jusqu'à ce jour, (voir p. 200, note 1), a été déposée en 1963 à l'Archive Historique de Crète à Khanià, et ainsi il est possible d'être utilisée par les spécialistes.

L'auteur, d'après un mandat de l'Académie d'Athènes, a composé de 7-18 août 1964 et de 11-17 août 1965 un catalogue des manuscrits contenant le matériel folklorique de tous les genres, qu'il a noté dans un manuscrit de 134 pages, qui a déposé au Centre de Recherches du Folklore Hellénique de l'Académie d'Athènes, sub. no 2890.